

ШЭКИОГЪУМ и 10-р — УРЫСЫЕ ФЕДЕРАЦИЕМ ХЭГЪЭГУ КЮЦИОФХЭМКІЭ ИКЪУЛЫКЪУХЭМ ЯЮФЫШІЭ И МАФ

Хэгъэгу кюциофхэмкІэ
кыулыкъухэм яюфышлэхэу ыкІи яветеранхэу
лытэныгъэ зыфэтшыхэрэр!

Шъуисэнэхъат епхыгъэ мэфэкІым фэшІ тышъуфэгущо!
Хэгъэгу кюциом икыулыкъухэм яюфшІэн мэхъанэу илэр
нэрылгъэу шыт: бзэджэшагъэм пэшлукІорэ бэнэны-
гъэмкІэ зышхъамысыжхэу, правопорядкэр къэухъумэ-
гъэным, цыфхэм яфитыныгъэхэмрэ яшхъафитыныгъэрэ
зэрар языхынуу фехъэхэрэм апэшлукІохэзэ, Адыгэ
Республикэм общественнэ-политикэ ыкІи социальнэ-эко-
номикэ зыпкыитыныгъэу илпыр амыукъонымкІэ ахэм бэ
зэшлукІохэрэр.

Шыпккъэ, а кыулыкъум ущылэжъэным шІэныгъи, теубы-
тагъи, акылыгъэ зыхэлъ зекІуакІи ишыкІагъ. Тицыхъэ
пытэ телъэу къэтІон тлэкІышт Адыгэ Республикэм хэгъэгу
кюциофхэмкІэ и Министерствэ иподразделениехэм ащы-
лажэхэрэр джырэ лъэхъаным шІэныгъэм кыхэхъухъэ-
рэ гумэкІыгъохэм апэшлукІонхэмкІэ, хэбзэгъэуцугъэу шы-
лэр гъэпытэгъэнымкІэ пшэрыл мыпсынкІэу къэуцухэ-
рэм ягъэцэкІэнкІэ зэрэзышхъамысыжыштытхэр.

Ныбджэгъу лъапІэхэр, тыгу кыдделэу зэкІэми тышъу-
фэлъаю псауныгъэ пытэ шыуІлэнэу, Адыгэ Республи-
кэмрэ ти Хэгъэгушхоу Урысые Федерациемрэ яфедэ зы-
хэлъ юфэу жьугъэцэкІэрэм гъэхъагъэхэр шышъушІынхэу!

Адыгэ Республикэм и Лышхъэу
ТХЪАКІУШЫНЭ Аслъан

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм
и Тхъаматэу Владимир НАРОЖНЫЙ

Адыгеим и Лышхъэ «Динамо- МГТУ-мрэ» «Владимиррэ» волейбол зэрэздешлагъэхэм еплъыгъ

Мыекыопэ волейбол командэу «Динамо-МГТУ-мрэ» Владимирскэ клубэу
«Владимир» зыфиорэмрэ шэкІогъум и 8-м тикъалэ зэнэкъокъу шыздэдырлагъ.

Адыгеим и Лышхъэу ТхъакІушынэ Аслъан ащ
еплъыгъ. Республикэм и Лышхъэу зэнэкъокъур
рамыгажъэзэ спортсменхэм шлуфэс арихыгъ, дэгъоу
ешІэнхэу командэхэм афэлъэлагъ.

Мыекыуапэ икомандэ «Владимир» испорт-
сменхэм бэмышІэу залокІэм, 3:0-у атекІогагъ. ЯтІо-
нэрэ зэнэкъокъуми динамовцэхэр щатекІуагъэх:
апэрэ ешІэгъум хъакІэхэр кыльыгъагъэхэми, ятІо-
нэрэм бысымхэм нахъ зыкыагъэпхъаши, 3:1-у те-
кІоныгъэр кыдахыгъ.

— Тиволейболистхэр сыдигъуи дэгъоу ешІэх,
непи ахэм дэгъоу зыкыагъэлъэгъуагъ, Іэпэлэсэ-
ныгъэшхо зэралэр къагъэшпыпкъэжыгъ. КІэлэ-
цыкІухэр волейболистхэм яхъуапсэхэзэ яешІакІэ
зэрэлпылпъэщтыгъэхэр тлэгъугъэ. Ахэм щысэ аты-
рахызэ, яцагъухэм адэт ешІапІэхэм, мы аужырэ
илъэсхэм спорт псэуалэхэу дгъэпсыгъэхэм ахэр
ащелъэщтытх. ТекІоныгъэшхохэр зышашырэ спортым
зэрэхахьорэм дакІоу цыф жьугъэхэр зыхэлэжъэ-
рэ спортми зызэриушъомбгъурэр тинэрылгъэу. Уры-
сые Федерацием и Президент и УказкІэ ГТО-м
ишапхъэхэр атэу рагъэжъэжыгъ, цыфхэм япса-
уныгъэ зыгъэпытэшт юфтхъэбзэ пстэуми тэри адетэ-
гъаштэ, — кыулагъ Адыгэ Республикэм и Лышхъэу
волейболымкІэ зэнэкъокъоу шылагъэм икІэуххэм
кыатегушыІэзэ.

Сурэтэр А. Гусевым тырихыгъ.

Гъогум ишІын лъагъэкІуатэ

Автомобиль гъогоу «Улап-Тенгинская» зыфиорэм
ишІын зэрэлпыкІуатэрэр зэрагъашІэ ашІонгъоу
мышщылагъэх Адыгэ Республикэм и Премьер-ми-
нистрэу КъумпІыл Муратрэ Краснодар краим и
Администрации ипащэ игуадзэу (вице-губернато-
рэу) Андрей Алексеенкэмрэ.

Ахэм ягъусагъэх АР-м псэо-
лэшынымкІэ, транспортымкІэ,
псэупІэ-коммунальнэ ыкІи гъогу
хызмэтхэмкІэ иминистрэу Ва-
лери Картамышев, муниципальнэ
гъэпсыкІэ зилэ «Красногвардейскэ
районым» иадминистрации ипащэу
Тхыльэнэ Вячеслав, нэмыкІхэри. Адыгэ
Республикэм и Лышхъэу ТхъакІушынэ
Аслъанрэ Краснодар краим игубернаторэу
Вениамин Кондратьевымрэ зезэгъы-

ныгъэу зэдашыгъэхэм гъогум
иухыжыын кыкІэлъыкІуагъ.

Республикэмрэ краимрэ зэ-
зыпхышт гъогумрэ лъэмыджым-
рэ яшІын илээс зауІэкІэ узэ-
кІэлэбэжымэ рагъэжъагъ. Фе-
деральнэ программэу «Кыблэ»
зыфиорэм ар кыдыхэлпытагъ.
Валерий Картамышевым кы-
зэриуагъэмкІэ, проектым игъэ-
цэкІэнкІэ Адыгеим кытефэ-
рэр зэкІэ зэшлукІохыгъ. Километ-
ри 4,8-рэ зыкІыхъэгъэ гъогур,

ащ хэхъэ метри 175-рэ зэ-
рыл лъэмыджыр, агъэпсыгъэх.
Ащ тефэгъэ сомэ миллион 440-
рэ фэдизыр федеральнэ ыкІи
республикэ бюджетхэм къаха-
хыгъ. Къэнэжыгъэр гъогуна-
пцэхэм якъэшыхъан, тамыгъэ-

скэм кыкІырэ гъогум ишІын
чъэпыогъум и 20-м кышгэжъа-
гъэу аублагъ, сменитІоу юф
ашІэшт. ЗэкІэмкІи километрэ
1,8-рэ ашІын фэе. Ащ пае лъэ-
мыджыр зэоллэрэ чыпІэм кы-
щыкІырэ чыгхэр раупкІыштытх,

хэр гъэуцугъэнхэр, гъогур зэ-
теутыгъэныр ары. Ащ пэлухащт
ахъшэри къагъотышт.

КраимкІэ проектым иухы-
жыын фэгъэзэгъэшт фирмэу
«КраснодаравтодорСервис»
зыфиорэм игенеральнэ пащэу
Алексей Мудрак кызэрэхигъэ-
щыгъэмкІэ, псэупІэу Тенгин-

агъэкъэбзэщтытх, гъогур зэщыз
ашІыным пае ятІэ ратэкъошт.
Джащ фэдэу Тенгинскэм кы-
кІырэ гъогоу шылэр нахъ шыуам-
бгъо ашІышт. Зэрагъэнэфэ-
гъэмкІэ, гъогум ишІын 2015-
рэ илээсым — сомэ миллион
48-рэ, 2016-рэ илээсым —
сомэ миллион 96-рэ, 2017-рэ

илээсым — сомэ миллион 507-
рэ пэлуагъэхъащт. Мылкур фе-
деральнэ бюджетым кыдахыштытх.

— Мы гъогур краими, рес-
публикэми зэрэщыкІагъэм щэч
хэлъап. Тарихым укыпкыры-
кІымэ, мы лъэмыджыр ыпкІи
щылагъ, ащ ишІагъэкІэ псэупІ-
тум адэс цыфхэр зэхахъэщты-
гъэх, зэрэгъэныбджэгъуштыгъэх.
Джы гъогур зэтэгъэпсыхъагъэ
зыхъукІэ, амалэу шыІэхэм ахэ-
хъошт. Мы проектыр лъыгъэкІо-
тэгъэнымкІэ зишІогъэшхо къэ-
кІогъэ краим ипащэхэм тафэ-
раз. Тэ талъэныкыокІэ кытте-
фэрэр зэкІэ дгъэцэкІэшт, къэ-
нэжыгъэ псэопышІэ юфшІэнхэр
зэшІотхыштытх, — кыулагъ
КъумпІыл Мурат.

Андрей Алексеенкэм кы-
зэриуагъэмкІэ, гъогум ишІын
ежъхэми мэхъанэшхо раты. Рес-
публикэмрэ краимрэ ныбджэгъу-
ныгъэу, зэпхыныгъэу ялэр гъэ-
пытэгъэным ар фэлорышІэшт.

Лъэныкыохэм зэрагъэнэфэ-
гъэмкІэ, Улапэрэ Тенгинскэмрэ
зэзыпхышт мыжыо гъогур 2016-
рэ илээсым кызылэуахыштытх.
2017-рэ илээсым ащ асфальт
тыралъхъащт, ищыкІэгъэ ком-
муникациехэр ращэлэщтытх.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

Сурэтхэр Іашынын Аслъан
тырихыгъэх.

Гуманитар ушэтынхэмкӀэ адыг республикӀэ институтӀэу КӀэрэщӀэ Тембот ыцӀкӀӀэ щытым илофышӀэхэм лӀэщӀэу гухӀкӀ ашыхъуо институтым бӀэмкӀӀэ икътӀамӀэ инаучнӀэ ифышӀӀэ шъхӀалӀэу Тыгъужъ ГоцсымӀэ ТыркубыӀэ ыпхъум фӀтхъау-сӀыхӀхъ ятӀэ идунӀӀэ зӀрихъожьыгъэм фӀшӀ.

ЗэкIэмн тызэдеIэжъын фæе

КъохъапIэм ихэгъэгухэм экономикэмкIэ ясанкциехэм, джащ фэдэу Урысыем и Правительство ахэм япхыгъэ джэуап лъэбкъоу ышIыгъэхэм мы илъэсым джыри зэ анаI тырарагъэдзжыгъ Урысыем гъомылапхъэмкIэ иIофхэр щынэгъончъэу шытынхэ зэрэфаем.

Урысыем мэкъу-мэщымкIэ, чычIэгъ байныгъэхэмкIэ амалэу иIэр бэдэд. Ежъ ихэгъэгу ис цыфхэм ямызакъоу, анахъ макIэми, дунаим тет цыфхэм азыныкъо фэдиз ыгъэхэн ылъэкIышт. Лэжыгъэ бэгъуагъэ къэзытын зылъэкIышт лэжэклуплэхэр зэкIэ пштэхэмэ, Урысыем тефэрэр ахэм япроцент 50-м нахъыб. Экономикэм иаггарнэ лъэныкъо тынаIэ нахъ тедгъэтын фæе Урысыем исоциальнэ-экономикэ хэхъоныгъэ джыри нахъ лыкIотэным пæе. Къэралыгъомрэ ащ ифинанс институтхэмрэ хэлажэхэзэ, пIэлъэ кIыхъэм тегъэпсыхъгъэ политикэу зэрэхъащтыр гъэунэфыгъэн фæе. Мыщ дэжъым кыхъхэты-

мыгъэщы хуштэп а Iофым изэшохын инвестициябэ зэрищыкIэгъэщтыр. Хэгъэгум ипашэхэри цыф жъугъэхэри а Iофыгъом егъэгумэкIых. Чыгур, хэт иунаеу шытми, зэрищыкIагъэм тетэу къызфэдгъэфедэн фæе. Къэралыгъор анахъ зыфэгумэкIынэу щыт Iофыгъо хэм ахэтлытэн фæе мэкъу-мэщ хызмэтшIапIэ инхэм ыкIи цыкIухэм чыфэхэр ятыгъэнхэр. Цыфхэм яунэе IэпыIэгъу хызмэтшIапIэхэм тызэраделэщт Iофтхъабзэхэр тымыгъэнафэхэ хуштэп.

Тинахъыжъхэм дэгъоу агу къэкIыжъых зэо илъэс хыплэхэмрэ гъэблэ илъэсхэмрэ. А лъэхъэнэ кынхэм ахэр хэзы-щыжыгъагъэхэр унэгъо хызы-

мэтшIапIэу ялагъэхэр ары.

Адыгэ Республикэм инахъыжъхэм я Совет игъо елъэгъу Iофыгъоу къэуцугъэм изэшохынкIэ анахъ мэхъанэшхо зилэхэм зыкIэ ащыщ унэе IэпыIэгъу хызмэтшIапIэм еплъыкIэу фытиIэр зэблэтхунау. Ащ фэдэ хызмэтшIапIэхэр зилэхэм къагурымыIо хуштэп культурэ горэ алэжъы хумэ, ашъхъэ имызакъоу, япсэупи, ярайони, яреспублики, яхэгъэгуи яшIуагъэ зэрарагъэкIырэр.

Мы IофыгъомкIэ тыкызыпкырыкIырэр унагъохэм гъомылапхъэу ящыкIагъэр зылэ-кIагъэхъажыным иамал ялэнымкIэ унэгъо гъэнэфагъэу щылэхэр ары. Гушылэм пæе, Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэм ис цыфхэм санитарнэ-эпидемиологие лъэныкъомкIэ Iофхэр тэрэзынхэмкIэ шапхъэу щылэхэр зыукъохэрэм административнэ пшъэдэкIыжъ ягъэхъыгъэнымрэ республикэм ипсэуплэхэр нахъ зэтэгъэпсыхъгъэнхэмрэ яхылапIагъ» зыфилорэм къызэ-

рилорэмкIэ, унэгъо шагухэмн зэрищыкIагъэм лъыкIахъэу цыфхэм анаIэ атырагъэтын фæе. Республикэм игъэцэкIэкIо хабзэ икыулыкъухэм ялыкIохэмн мыщкIэ къатефэрэр зэкIэ ашIэ. Унэе шагухъу хэкIыр бэу зыдэлъэу уцыжъхэмкIэ зэхэкIыхъагъэхэр къоджэ псэуплэхэм ямызакъоу, республикэм икъэлэ шъхъалэу Мыекъуапи щыплъэгъунхэ плъэкIышт. Унэ цыкIоу джыри итеплъэкIэ пытэкIаеу шытыр уцыжъым кыхъмыщыжъэу кыхъэкIы. Бысымхэм ащ фэдэ IофыгъохэмкIэ зяуталэхэкIэ, «Сэ сишагу, сызифаер дэсшIыхъан сыфит» къаралэ. Арэуштэу зылъытэхэрэр хэукъох, сыда пIомэ шэпхъэ гъэнэфагъэу щылэхэм аdegъэштэгъэн фæе. Гушылэм пæе, цыфхэр зычIэс унэхэм макъэмрэ сапэмрэ япхыгъэ IофшIапIэ къащызэлупхы хуштэп, джащ фэдэу унэу узыщыпсэурэм къыпэлъу чыплэр бгъэкъэбзэн, игъом уцыр иуупкIын фæе.

Эпидемиологхэм анахъэу анаIэ зытырадзэрэр цыфым

ипсауныгъэ шынагъо кыфэхъынын зылъэкIыштхэр ары. Пыдзафэхэмрэ хэкIырмэ чыгури, псыхъохэри аушIоих, уц зэхэкIыхъагъэхэм цыгъо-шъуаехэр бэу ахэхъон ылъэкIышт. Нафэу зэрэщытымкIэ, уз шынагъохэр ахэм къыздырахъа-кIых. ТикIэлэцыкIухэм, тыкъэ-зыуцухъэрэ дунаим гумэкIыгъо къафэтымыхъыным пæе тызэдежъугъэлэжъ, къэбзэныгъэр тыди шыIэным тылпыжъугъалп.

Мы Iофыгъоу нахъыжъхэм я Совет зэкIэми анаIэ зытыраригъадзэ шIоигъом елътыгъэу Адыгэ Республикэм мэкъу-мэщымкIэ и Министерствэ, псэолъэшIынымкIэ, транспортымкIэ, унэ-коммунальнэ ыкIи гъогу хызмэтымкIэ и Министерствэ зафегъазэ хабзэм имуниципальнэ къулыкъухэм ягъусэхъу республикэм ипсэуплэхэр нахъ къэбзэнхэм, нахъ зэтэгъэпсыхъагъэ хъунхэм япхыгъэ зэнэкъокъухэр илъэс къэс зэхъащэнхъу ыкIи унэе халлэхэм язытети ащкIэ къыдалытэнэу.

Адыгэ Республикэм щыпсэурэ нахъыжъхэм я Совет и Тхъаматэу ГЪУКIЭПI Нурбий.

Административнэ хэбзэукъоныгъэхэмкIэ Кодексым зэхъокIыныгъэу фашIыгъэхэм къызэрагъэнафэу, гъогурыкIоным ишапхъэхэр зыукъогъэ водителъхэм атыралъхъэгъэ тазырым ызыныкъо апщыныжъын амал зэралэщтым фэгъэхъыгъэ унашъом 2016-рэ илъэсым щылэ мазэм и 1-м кIуачIэ иIэ мэхъу.

Тазырым фэгъэкIотэн иIэу ...

Ащ къызэрэдилъытэрэмкIэ, тазырым къызщыптыралъхъагъэм шыублагъэу мэфэ 20-м къыкIоцI зыптыжъкIэ, ащ ипроцент 50-р къыпфагъэгъу.

Фэдэ фэгъэкIотэныгъэ шыгъэныр УФ-м и Къэралыгъо Думэ идепутатэу Вячеслав Лысаковым къахилъхъагъ. Мы аужырэ уахътэм тазырхэм яугъоижъын хэхъуагъ нахъ мышIэми, проценти 100-м нэсырп. Мы мэзи 6-р пштэмэ, ар процент 64-м кIэхъагъ. БлэкIыгъэ илъэсым мыщ фэдэ иуахътэ ар процент 61-рэ хуштыгъ. Ау мы илъэсыным постановлениеу атхыгъэр миллион 34-м блэкIыгъ. Ахэм сомэ миллиарди 4,3-рэ фэдиз къакIэклон фæе.

Мы тазырхэм япроцент 80-р — хуэгъэ-шIэгъэ «цыкIухэм», процент 20-р нахъ «инхэм» япхыгъэх. Вячеслав Лысаковым ишIошIыкIэ, мыщ фэдэ фэгъэкIотэныгъэм тазырхэм яугъоижъын нахъ зыкы-ригъэлэтышт. ГИБДД-м зэрэцалъытэрэмкIэ, анахъ шъхъалэр ахъщэр къаугъоиныр арэп, цыфым ышIэгъэ хэукъоныгъэр зыдишIэжъыныр ары. Атыралъхъэгъэ тазырым ахъцалъэр ыунэкIыныр арэп, язекIуакIэ нахъ тэрэз хъуным фелорышIэнэу щыт.

УФ-м и Къэралыгъо авто-

инспекции къызэритырэмкIэ, гъогурыкIоным ишапхъэхэр зыукъуагъэхэм тазырэу атыралъхъагъэр зэрэтыжъышт шыкIа-кIэм техъанхэм фэхъазырых.

Сыдэуштэу мы Iофыр Адыгеим щырекIокIышта?

ГъогурыкIоным щынэгъончъэнымкIэ Къэралыгъо автоинспекцием и ГъэлорышIапIэу АР-м щылэр ащ фэхъазыр. Административнэ хэбзэгъэуцугъэр гъэцэкIэгъэнымкIэ отделим ипашэу Дмитрий Куликовым къызэриуагъэмкIэ, тазырым зэралъыныгъэмкIэ къэбары банкхэм ыкIи чыфэ зытырэ нэмыкI организациехэм, почтэм къэралыгъо ыкIи муниципальнэ тынхэм афэгъэхъыгъэ информационнэ системэм (ГИС ГМП ыужкIэ къызэрэщытIоштыр) чэщ-зымафэм къыкIоцI агъэхъын фæе. Нэужым къэбары ащ къыкIынышъ, ГИБДД-м икомпьютернэ базэу «Административная практика» зыфилорэм кыхъащт.

Ешъуагъэу машинэр зезыфэу къаубытыхэрэм фэгъэкIотэныгъэу процент 50-р агъэфедэн альэкIышттэп. Ахэм сомэ мин 30 атышт.

дэу я 21-рэ мафэм а къэбар системэм пIалъэр зэрикIыгъэр рагъэхъанэу щыт.

Мэфэ 20 пIалъэ зыкIыпылър тазырэу къытыралъхъагъэм водителър емызэгъы зыхъукIэ, мэфэ 10-м къыкIоцI кIэдэон амал иIэнэу ары.

Шъуналэ тешъудз!

Тазырым птынэу зыкIокIэ, квитанцием «уникальный идентификатор начисления» (УИН)

зыфилэу пчъэгъэ 20-у зэхэтыр тэрэзэу иптхэн фæе. Плэкъуа-ци, къызыщыратхыкIыгъэ мафэми, банкым тыригъэхъорэ комисионнэ уахъуэкIо хуштэп. Зы хэукъоныгъэ зыхэпшIыхэрэм, информационнэ системэм уитазыр ихъащтэп, чыфэ зытелъхэм уакъыхэнэшт.

Ешъуагъэу машинэр зезыфэу къаубытыхэрэм фэгъэкIотэныгъэу процент 50-р агъэфедэн альэкIышттэп. Ахэм сомэ мин 30 атышт.

ЯтIонэрэу а хэукъоныгъэ дэдэр илъэсым къыкIоцI зышIырэ водителъхэмн (ыпэрэ тазырым игъом атыжыгъ нахъ мышIэми) ащ фэ-

дэ амал ялэжышттэп. Шъугу къэдгъэкIыжъын, ятIонэрэу мы хэбзэгъэуцугъэр зыукъохэрэм пшъэдэкIыжъ тедзэхэри арагъэхъышт. Гушылэм пæе, скоростым зы сыхъатым телъытагъэу километрэ 40 — 60-м, 60 — 80-м ыкIи 80-м къезыгъэхъухэрэм, игъогу текIыгъэхэм, нэфыгъозэ плъыжъым зэпырыкIыхэрэм.

ГъогурыкIоным хэлажэхэрэм Къэралыгъо автоинспекцием агу къегъэкIыжъы джырэ уахътэ административнэ

пшъэдэкIыжъхэм япхыгъэ хэбзэгъэуцугъэм къызэрэщылорэмкIэ, цыфым ежъ-ежырэрэ мэфэ 60-м къыкIоцI ахэр ыгъэгъужынынхэ ылъэкIышт. А уахътэр зылблэкIыкIэ, тазырым фэдитIукIэ уагъэпщыны ыкIи административнэ хъапс мэфэ 15 къыптыралъхъэ е сыхъат 50-м телъытэгъэ шIокI зимылэ IофшIэнхэр уагъэгъэцэкIэщтых.

«ШIункIым» къыхэплъыхэрэри фэди 3-кIэ агъэпщынэщтых

ЗэхъокIыныгъэ зыфэхъуштхэм ащыщ машинэ апчхэр пленкэ шIуцIэкIэ зыгъапIэхэрэм атыралъхъэрэ тазырым. Ар фэди 3-кIэ къалэты ашIоигъу. Арышъ, зиапчхэр хъурэбзэу зыгъэпкIэрэ водителъхэр нахъ фэдэм ергъупшысэх.

Мыщ фэгъэхъыгъэ хэбзэгъэуцугъэм джырэ уахътэ УФ-м и Къэралыгъо Думэ щытегушылэх. Ар заштэкIэ, тазырым сомэ минрэ ныкъорэм нэсышт. ЯтIонэрэу ащ фэдэ хэукъоныгъэ зышIырэр сомэ мини 5-кIэ агъэпщынэшт е машинэр ыгъэлорышIэным ифитыныгъэ къезытырэ тхылыр илъэсрэ мэзишIрэ ипIалъэу Iахышт.

ИШЪЫНЭ Сусан.

ШЭКИОГЪУМ И 10-р — УРЫСЫЕМ ХЭГЪЭГУ КЮЦИ ЮФХЭМКІЭ ИКЪУЛЫКЪУХЭМ ЯЮФЫШІЭ И МАФ

Гъыш Хызыр Аслан ыкьор 1961-рэ ильэсым чъэпыогъум и 11-м Теуцожь районым ит къуаджэу Пчыхъалыкьуае кыыщыхугъ. 1994-рэ ильэсым Урысыем хэгъэгу кюцІ юфхэмкІэ и Министерствэ иапшъэрэ следственнэ еджапІэу Волгоград дэтым шеджагъ, юрист сэнэхъатыр зэригъэгъотыгъ. СССР-м хэгъэгу кюцІ юфхэмкІэ и Министерствэ ихэушъхъафыкІыгъэ гурыт еджапІэу Астрахань дэтым иотделениеу милициеу иЮфышІэхэр зыщагъэхъазырхэрэм икурсантэу 1982-рэ ильэсым къулыкьур ригъэжъагъ. Нэужым, 1984-рэ ильэсым, Краснодар кра-

им и Адыгэ автоном хэку Джэджэ районымкІэ игъэцэкІэ кюмитет уголовнэ розыскымкІэ иотделение иоперуполномоченнэу юф ышІагъ. 1999-рэ ильэсым УФ-м и МВД иотделэу Джэджэ районым шыІэм ипашъу агъэнэфагъ. АР-м хэгъэгу кюцІ юфхэмкІэ и Министерствэ иыщтху тхыльхэр кыыфагъэшъошагъэх. 2005-рэ ильэсым полициеу иполковник званиер кыыратыгъ. УФ-м хэгъэгу кюцІ юфхэмкІэ икьулыкьушІэхэм я Мафэ зыщыхагъэунэфыкІыштым тефэу Гъыш Хызыр гушыІэгъу тыфэхугъ.

— Анахъ шІухъафтын лъапІэу шыІэныгъэм сыда кыыпфигъэшъошагъэр?

— Сэ зэрэспытэрэмкІэ, шІухъафтын лъапІэу шыІэныгъэм кыысфигъэшъошагъэр кІалэрэ пшъашъэрэ Тхъэм кыызэрэситыгъэхэр ары.

— Уисабыйхэм ягугъу кыытфэшІба. Сыда ахэр зыфэгъэзагъэхэр? УильфигъэхэмкІэ уцІыф пхъаша, хъауми ушэнышІау?

— Адам ильэс 28-рэ ыныбжэ, Джэджэ районымкІэ хъакулахъ инспекциеу юф шешІэ, кыышагъэп. Дианэ ильэс 24-рэ ыныбжэ, унагъо ис, сабый цыкІу епІу. Пхъашагъэ схэлъэу сисабыйхэм сателункІэу ныбжы сыщытыгъэп. СишэнкІэ сыцІыф шъабэу, рэхъатэу сыщыт. Ау ищыкІагъэ хъумэ, сыпытэни слъэкІышт. Тятэ тызэригъэсагъэм фэдэу сэри силъфигъэхэм сафыщыт.

— Ильэсэу икІырэм сыд фэдэ уасэ ептын плъэкІыштыгъэ? Сыда кІэу ащ о кыыпфигъэхэр? ИльэсыкІэу кыыхъаштым сыда узэрэщыгугъырэр?

— ЮфшІэным ыльэныкьокІэ кьэпІон хъумэ, отделым мылькоу кыыфакІорэр нахъ макІэ хъугъэ. Ау ащ емылтыгыгъэу, тиофшІэн кыыщыдгъэкІагъэп, етымыгъэхъугъэмэ. Мыгъэ тирайон шырэхъатыгъ. Ар зымыуасэ шыІэп. Цыфыр опсэуфэ нахъ дэгъум шэгугъы. Тапэки районым, тиреспублики рэхъатныгъэ ильыным тыфэлъэжъшт.

— УиЮфшІэн зэрэмыпсынкІэр гъэнэфагъэ. ДэкІыгъохэр уилэх, чэщыр хэкІотагъэу унэм укьэкІолІэжъэу бэрэ кыыхэкІы. Унагъом исхэм ащ сыд еплъыкІа фыраІэр?

— СиЮфшІэн зыфэдэр унагъом исхэм дэгъоу кьагурэлэ ыкІи сыд фэдэрэ юфкІи кыыздырагъаштэ. АщкІэ лъэшэу сафэраз.

— Уисэнэхъат епхыгъэ мэфэкІэу шэклогум и 10-р сыдэуштыгъэ хэгъэунэфыкІыштыгъэ?

— МэфэкІыр юфшІанІэм щыхэдгъэунэфыкІыштыгъэ. Ау ащ пае тиофшІэн кыызэтэдгъэу цощтэп.

— УиЮфшІэгъухэм сыда узэрафэлаю пшІоигъор?

— Полициеу зыщыІэныгъэ езыпхыгъэхэм зэкІэми сыгу кыыздэлэу мэфэкІымкІэ сафэгушІо. Нахъыжхъэу юф зыдэсшлагъэхэм, пенсием кІагъэхэм, ветеранэу тІлэхэм псауныгъэ ялэу джыри бэрэ тапэ итынхэу сафэлаю. Юф зыдэсшлагъэхэу дунаим ехыжыгъэхэм Тхъам джэнэтыр кьарет. Ахэр зыщыдгъэгъушъэрэп, ренэу тыгу ильых. СиЮфшІэгъухэм ягъэхъагъэхэм ахагъахъозэ, шІоу шыІэр кьадэхъоу, яунагъохэм адатхъэу шыІэнхэу афэсэлэ.

Сурэтым итыр: полициеу иполковникэу Гъыш Хызыр.

Рэхъатныгъэр зэкІэмэ анахъ шъхъа

— Хызыр, ильэс тхъапш хъугъа полициеу иотдел пэщэныгъэ зыдызепхъэрэр? ІэнатІэм узыІохъэм апэрэ лъэбэкьоу пшыгъэр, анахъэу уналэ зытебдзэгъэ юфыгъохэр сыд фэдагъэха?

— Ильэс 16 хъугъэу УФ-м хэгъэгу кюцІ юфхэмкІэ и Министерствэ иотделэу Джэджэ районым шыІэм сырпаш. ІэнатІэм сыгукІэ сыфэхъазырэу сыІухъагъ, арыти, зыпарі пэрыохъу кыысфэхъугъэп. Зэгурылэж, Іэдэбышхо зыхэлъ коллектив сыхъагъэти, сиЮфшІэнкІи кыысэхъыльэкІыгъэп. Ар зишІушлагъэр сапэ-кІэ отделым ипашъу шытыгъэр ары, ащ сыфэраз. Непэ кыызнэсыгъэми район тхъаматэхэри кыызготхэу, тызэгурылоу юф зэдэтэшІэ. ЮфшІэнымкІэ анахъэу сыналэ зытесыдагъэр полициеу икьулыкьушІэхэм Іэдэбныгъэ ахэлъэу, зэрифэшъуашъу цыфхэм афыщытынхэр, районым рэхъатныгъэ ильыныр, бзэджашлагъэу зэрэхъэхэрэр нахъ макІэ шыгъэныр ары. Непи джары сызыпылтыр.

— Районым нэбгырэ тхъапша щыпсэурэр? Отделым иЮфшІэн шытху хэлъэу зехищэныр районым шыпсэурэм ибагъэ елытыгъэу шыта?

— Республикэм ирайонхэр зэкІэ пштэхэмэ, километрэ пчыагъэу кыызэлъиубытырэмкІэ — я 2-рэ, цыфэу щыпсэурэхэм япчыагъэкІэ я 3-рэ чыплэхэр Джэджэ районым ылыгъ. ЗэкІэмкІи кьоджэ псэупІэ 30 фэдиз мыщ кыыхеубытэ. Цы-

фэу щыпсэурэхэрэм япчыагъэ мин 32-м ехъу. Районым исым ибагъэ отделым юфэу ышІэрэр зыкІи елытыгъэу шытэп. ЮфшІэным тыфырекъу ыкІи тшІэн фаеу тІлэри макІэп. Цыфэу мыщ щыпсэурэхэрэр нахъыбэрэмкІэ рэхъатых, ащ кыыхэкІэу кыынышхо тагъэлъэгъурэп.

— Хызыр, цыфэу кыышъоуалІэхэрэр сыда анахъэу зыгъэгумэкІхэрэр? Ахэм яЮфыгъохэр сыдэуштыгъэ зшІошъуххэрэ?

— Унагъо кюцІым зэгурымыІоныгъэу ильым кыыхэкІэу цыфхэр бэрэ кыытэуалІэх цыхъэ кыытфашІэу. Тэри тиамал кыызэрихъэу ахэр зэрэзэшІотхыштхэм тыпыл. Анахъэу ешъуагъэхэм, кІэпыр зыгъэфедэхэрэм бзэджашлагъэхэр зэрэхъэх, мэтыгъох, мэзаох. Адрэ районхэм ягъэпшагъэмэ, хэбзэгъэуцугъэр зыукьохэрэм япчыагъэ бэдэдэу пфэлотштэп. Арэу шытми, тиофшІэн кыыщыдгъакІэрэп, бзэджашІэхэм юф адэтэшІэ.

— Цыфхэм яфэЮфашІэхэр полициеу сыдэуштыгъэ ыгъэцакІэхэрэ? Отделым иЮфшІэн уасэ фзышІын зыльэкІыштыр районым шыпсэурэхэр ары...

— Ильэс 31-рэ хъугъэу Джэджэ районым сыщэпсэу. Арышъ, мыщ шыІэкІэ-псэукІэу ильым дэгъоу сыщыгуаз. Цыфхэм полициеу иЮфшІэн зыфэдэр дэгъоу кьагурэлэ ыкІи ащ уасэу фашІырэр занкІэу кьалон альэкІы. Полициеу икьулыкьушІэхэм мыхъун горэ кьахъагъэмэ, кьыталэ. Ахэм тэри

тафэсакъы, полициеу игугъу дэикІэ зэрытымыгъэшІыштым ыуж тит. Ащ пае цыфхэм нахъыбэрэ тазэрэхъащтым, ягумэкІыгъохэр тиамал кыызэрихъэу зэрэзэшІотхыштхэм тыпыл. ТиофшІэн зэрэщытымкІэ, зэкІэми дэгъоу уафыщытын плъэкІыштэп. Нахъыбэм ар дэгъоу кьагурэлэ. Узэрафыщытым фэдэу кыыпфыщытыжыштыт.

— Цыфхэм узаІукІэрэ нэуж зипшъэрылхэр икьоу зымыгъэцэкІэрэ кьулыкьушІэхэу пэщэ ІэнатІэхэм аІутхэр ІубгъэкІыхэу кыыхэкІыгъа?

— Ащ фэдэхэри шыІэх. Ау апэрэпшІэ полициеу икьулыкьушІэ иЮфшІэн тэрэзэу зыкІимыгъэцэкІагъэр, ащ лъапсэу фэхъугъэр зэсэгъашІэ, ар дигъэзыжыныу уахътэ есэты. Нэужыми ипшъэрылхэр икьу фэдизэу зымыгъэцэкІэкІэ, джашыгъум иІэнатІэ ІусэгъэкІы. Ау цыфхэр зэкІэ зэфэдэхэп. Юф шыІэнэу фаеу егугъоу, ау фэмыгъэхъумэ, ащ фэдэм тыдэлэпылэ. Сыда пІомэ зэкІэми ямалы, якъылы зэфэдэп. КьулыкьуымкІэ пшъэрылхэу тІлэхэм мафэ кьэс ахэхъо, уахътэм елытыгыгъэу тээекІо. Пшъэрылхэу кыытфашІыгъэр зэшІохыгъэным пае кыыныгъо чыплэхэм тарихыплэуи мэхъу. Арэу шытми, кыыталорэр тэгъэцэкІэ, зыгорэ мыхъурэмэ, лъапсэу илэр зэтэгъашІэ, кьулыкьушІэхэми ащ аналэ тырятэгъадзэ.

— Хызыр, о пшъхъэ фэгъэхыгъэу унчІэ кыыостымэ сшІоигъу. УицІыкІугъом хэт фэдэ ухъу пшІоигъуагъа?

Сэнэхъатэу узыкІэхъопсыштыгъэр шыІэныгъэм шыпхырыпшынын плъэкІыгъа?

— Бэрэ кьафэсэлотэжыы, я 3-рэ классым сисэу сочинение стхыгагъэ юрист сыхъунэу сыфаеу. Ащыгъум кІэлэгъаджэу силагъэм пастэ плыжыкІэ кыысфыкІыгъэтхыгъагъ, «Юриста, хъауми милиционерэ?» ыІуи. Я 7-рэ классым сисэу бэнэным лъэшэу сыпылтыгъ. ЕджэпІэ ужым кьулыкьушІэ сыкІуагъ. Ащ сыщыІэфи спортым сишъыпкьэу сыпылтыгъ. А лъэхъаным сишъэогъу кІалэ горэ Астрахань, сшы — Саратов милициеу иеджапІэу адэтхэм ачІэхъагъэхэу ахэм сафатхэщтыгъ. Джашыгъум мурад сшІи, кьулыкьуым ыуж сэри Астрахань еджапІэу сыкІуагъ. Сыгу етыгъэу а сэнэхъатыр кыыхъсхыгъ, зы мафи сырыкІэгъожъэу кыыхэкІыгъэп. СисэнэхъаткІэ щысэтехыплэу силагъэхэм ащыщ юф зыдэсшлагъэхэу Сергей Шахфердян, Цэй Ибрахым, Хъамырзэ Мухамэд. Ренэу шІукІэ ахэр сыгу ильых. ТиунагъокІэ зэшипІл тэхъушъ, щым тэмэтэльхэр ттэльых.

— КьулыкьушІэу ушытыным пае сыд фэдэ нэшанэхэ пхэлынхэ фаеу о плыытэрэр?

— АпэрэмкІэ, Іэдэб пхэлын фае, угу цІэлпагъэ ильы хъуштэп. Арэу щымытмэ, полициеу ухэтышъуштэп. Цыфхэм шъхъэкІафэ, лъытэныгъэ афэпшІын фае. Ахэм уасэ афэпшІымэ, ори кыыпфашІыжыштыт.

ШЭКИОГЪУМ И 10-р — УРЫСЫЕМ ХЭГЪЭГУ КЮЦИ ЮФХЭМКІЭ ИКЪУЛЫКЪУХЭМ ЯЮФЫШІЭ И МАФ

УФ-м хэгъэгу кюцІ юфхэмкІэ икъулыкъушІэхэм я Мафэ ипэгъокІэу АР-м хэгъэгу кюцІ юфхэмкІэ иминистрэу Александр Речицкэр хэутын ыкІи электроннэ къэбар жъугъэм иамалхэм япашэхэмрэ яредакторхэмрэ алукагъ. Іэнэ хъурэе шыкІэм тетэу зэхашэгъэ юфгъабызэм зэреджагъэхэр «МВД-мрэ обществэмрэ: зэгъусэхэу зэдэлэжьэхэмкІэ шыкІэ-амалэу шыІэхэр».

Юфгъабызэм хэлэжьагъэх Къэралыгъо телерадиокомпаниеу «Адыгея» зыфилорэм итхьаматэу Жэклэмыкыо Вячеслав, республикэ гъэзетхэу «Советскэ Адыгеимрэ» «Адыгэ макъэмрэ» яредакторхэм ягуадзэхэу Аульэ Русланрэ Мэщлэжыо Саидэрэ, Мыекыопэ къэлэ телевидением ипашэу Андрей Грунтовыр, гъэзетэу «Аргументы и факты. Адыгеям» иредактор шъхьалэу Дмитрий Варава ыкІи гъэзетэу «Майкопские новости» зыфилорэм иредактор шъхьалэу игуадзэу Вера Корниенкэр.

А. Речицкэм пэублэ гушыІэ кышшызэ, тиеспубликэ хэбзэгъэуцугъэр къызэрэщыдалытэрэр, бзэджэшагъэу зэрэхъэрэм ипчъагъэ зынэсырэр ыкІи республикэм хабзэу илпыр гъэцэкІагъэ хъунымкІэ полицием икъулыкъушІэхэм юфэу агъэцэкІэрэр зыфэдэр икыоу цыфхэм агурыгъэлогъэнымкІэ къэбарлыгыгъэлэс амалхэм зэ-

гурылоньгъэ дэгъу адырІау ялофшІэн зэрэзэхашэрэм ишлогъэшхо къызэрэкІорэр, ащ мэхъанэшхо зерилэр кыхигъэщыгъ.

— Узэгъусэу узэдэлэжьэхэм кыкІырэр полицием илофшІэн елхыгъэ лъэныкыо пстэу ми псынклэу уалыІэсыныр ары. Ар шыІэныгъэм щыпхырыщыгъэным пае граждан обществэм иинститутхэр ыкІи журналистхэр ІэпыІэгъу кытфэхунхэм мэхъанэшхо иІ, — кыІуагъ министрэм.

Жэклэмыкыо Вячеслав къызэрэхищыгъэмкІэ, мы аужырэ илъэсхэм ведомствэр журналистхэм апае нахъ зэлухыгъэ хъугъэ, зэлхыныгъэ ялэнымкІэ гъогу тэрэз кыхахыгъ.

ЗэдэгущыІэгъум кышшІэтыгъэ юфыгъохэм ащыщых хэбзэгъэуцугъэм кыгъэзэфэрэ фитыныгъэхэр ныбжьыкІэхэм агурыгъэлогъэныр, ОВД-м икъулыкъушІэхэм япчъагъэ нахъ макІэ зэрэхуыгъэр, полицием

Алэ зэкІэдзагъэу тапэки зэдэлэжьэщтых

ухъхъанымкІэ амалэу шыІэхэр, нэмыкІхэри.

Джащ фэдэу журналистхэр зыкІэупчІэгъэ лъэныкыохэм ащыщ полицием илофшІэхэу кыулыкъур ахызэ лыгъэ ыкІи лыхъужыныгъэ кыызхэзыгъэфагъэхэр, зищытху языгъэлуагъэхэр къызэрэхагъэщырэ шыкІэм.

А. Речицкэм къызэриІуагъэмкІэ, бзэджэшагъэхэр ыкІи хэбзэуконыгъэхэр зэрамыхъанхэр, ащкІэ пэшлорыгъэш юфгъабызэхэр зэхэщэгъэнхэр пшэрыл шъхьалэу полицием илэхэм зэу ащыщ. Хэгъэгу кюцІ юфхэмкІэ кыулыкъум илофшІэн шыагъэ кытэу зэхэщэгъэнымкІэ шыкІэ-амал зэфэшхъафхэр къызфагъэфедэх, хэушхъа-

фыкІыгъэ подразделениехэм якъулыкъушІэхэм къэгъэлэгъонхэр афызэхашэх, студентхэм ыкІи кІэлэеджакІохэм кыулыкъушІэхэр алокІэх.

Цыфхэм юф адэшІэгъэным фэшІ юфгъабызэу зэрэхъэхэрэм министрэр къащыуцугъ. Ащ къызэриІуагъэмкІэ, министрствэр зычІэт унэм ыкІи дэклыгъохэм ялэхъан цыфхэм алокІэ, ягумэкІыгъохэм зацегъэгъуазэ. А шыкІэм ишлогъэшхо къакІоу ащ елытэ.

— Цыфхэм гумэкІыгъоу ялэхэр игъом дэгъэзыжыгъэныр, псынклэ юфэу ахэм тынаІэ атетыдзэным фэшІ мыщ фэдэ шыкІэр ІэпыІэгъушлоу щыт. Адыгеим щыпсэхуэрэм ыкІи хъакІэхэу зыкытфэзы-

гъазэхэрэм ядаохэм мэхъанэ ятымытэу зыкІи кыхэкІырэп. Мыщ дэжыым къэлогъэн фае хэбзэ кыулыкъушІэхэр хэбзэ-ухъумэкІо структурэхэмрэ зэгъусэхэу зэрэзэдэлэжьэхэрэр, ащ ишлогъэшхо къызэрэкІорэр, — еІо А. Речицкэм.

Джащ фэдэу Іэнэ хъураем къекІоллагъэхэр зытегушылагъэхэм ащыщых обществэр кыхэлэжьэзэ, гъогухэм къатеху-хъэрэ хъугъэ-шагъэхэр нахъ макІэ шыгъэнымкІэ шыкІэ-амалэу агъэфедэхэрэр, «Безопасный город» зыфилорэ программэм шыагъэ кытэу шыІэныгъэм щыпхырыщыгъэнымкІэ юфэу ашІэрэр, водитель ныбжьыкІэхэр зэрагъэхъазырхэрэр, нэмыкІхэри.

УпчІэхэм джэуапхэр къаритыжыхэзэ, А. Речицкэм къэбар жъугъэм иамалхэм япашэхэм ирээзныгъэ гушыІэхэр апигохыгъэх. ІэнатІэу алыгъым елытыгъэу, ахэр общественнэ экспертхэу зэрэщытхэр, тапэки алэ зэкІэдзагъэу зэрэзэдэлэжьэщтыхэр кыІуагъ.

— Министерствэм имэхъанэ зыкыгъэІэтыгъэнымкІэ мыщ фэдэ зэлухыгъэ зэдэгущыІэгъу-зэлукІэгъухэм мэхъанэшхо яІ. Хэгъэгу кюцІ юфхэмкІэ кыулыкъум гумэкІыгъоу илэхэр журналистхэм дэгъоу зэхашІэ, ахэр дэгъэзыжыгъэнырэмкІэ яшІуагъэ къагъакІо, — кыІуагъ министрэм.

КИАРЭ Фатим.

ИлофшІэн гуетыныгъэ фыри

Адыгеим хэгъэгу кюцІ юфхэмкІэ и Министерствэ ыкІи ащ хэхъэрэ подразделениехэм ялофшІэхэу зисэнэхъат хэшІыкІышхо фызиІэхэм, шІэныгъэ куурэ Іэпэлэсныгъэрэ зыІэкІэлэхэм правопорядкэр гъэпытэгъэнымкІэ ыкІи бзэджэшагъэхэм апэуцужыгъэнымкІэ пшэрыл мыпсынклэу апашхъэ итхэр гъэхъагъэ хэлэу сыдигъуи зэшІуахы, цыфхэр рэхъатэу псэунхэм пае афэлэжыщыр ашІэ.

Полицием иподполковникэу Ацумыж Заремэ Рэмэзан ыпхур илъэс 21-рэ хъугъэу мы структурэм щэлажэ. 1995-рэ илъэсым Урысыем хэгъэгу кюцІ юфхэмкІэ и Министерствэ июридикескэ институтэу Ростов дэтыр кыуыхыгъ. ИлофшІэн апэдэдэ паспорт-визэ кыулыкъум щыригъэжыагъ. 2009-рэ илъэсым кышыублагъэу 2014-рэ илъэсым нэс профессионаІнэ ухъазырыныгъэ зыщызэрагъэгъотырэ гупчэу Ханскэм дэтым юф щыІагъ. Нэужым Гупчэр зызэхъагъэжыкыым, Урысыем хэгъэгу кюцІ юфхэмкІэ и Министерствэ иотделэу Тэ-

хъутэмыкыое районым шыІэм икыулыкъушІэхэм юф адэшІэгъэнымкІэ отдeлым ипашэу ащэжыгъ. ИлофшІэным гуетыныгъэшхо фыриІэу, ищытху аригъалозэ юф ешІэ.

ИщыІэныгъэ гъогу полицием рипхынымкІэ Заремэ зышІуагъэ къекІыгъэу ылытэрэр ятэу Ацумыж Заремэ ары. Рэмэзан полицием иполковникэу отставкам щыІ. Илъэс пчъагъэхэм пэцэ ІэнатІэхэр ылыгъэхэу ащ юф ышІагъ ыкІи ищытху аригъэІуагъ.

Заремэ къызэрэтфилотагъэмкІэ, непэ кызнэсыгъэми ятэ щысэтэхыпІэу иІ ыкІи ары

иупчІэжыгъур. Ышыпху нахыжыгъэ Фатими илъэс 13-рэ полицием кыулыкъур щыхыгъ, хэгъэгу кюцІ юфхэмкІэ кыулыкъум имайорэу отставкам щыІ.

Арэу щытми, анахъ мэхъанэ зилэу слытэрэр илофшІэн шыпхыгъуныр, угукІэ уфэцагъэу ар бгъэцэкІэныр ары. СисэнэхъаткІэ шыІэныгъэ гъогу кыхэхыгъэм сырыкІэгъожыу

кыхэкІыгъэп. Сэ сшъхэкІэ сызыпыл юфым рээзныгъэ хэсэгъуатэ. Синасып кыхыи цыф дэгъухэм юф адэшІэнэу хъугъэ. Зэгурылоньгъэр ары зэкІэми альапсэр. Урысыем хэгъэгу кюцІ юфхэмкІэ и Министерствэ иотделэу Тэхутэмыкыое районым шыІэм ипашэу Мамый Руслан сирээзныгъэ гушыІэхэр фэгъазэхэ сшІоигъу. ИлофшІэн хэшІыкІышхо фыриІ, коллективыр зэгурылоу дэгъоу зэрещэ, шъхэкІэфэныгъи фэтэшы.

Полицием кыулыкъу щыпхыныр кын ыкІи шынагъо. Ар сэнэхъаткІэ кыхэхыыххэрэр цыф бланэхэу альытэ. Ахэм япшэрыл лъапІэр цыфхэм яфитыныгъэхэр, хэбзэгъэуцугъэм шапхэу кыдылпытэхэрэр амыуконыр, общественнэ рэхъатныгъэр къэухъумэгъэнхэр ары. Мыхэм ямэфэкІкІэ тафэгушІо, псауныгъэ пытэ ялэнэу тафэлало.

Сурэтым итыр: Ацумыж Зарем.

Я 4 — 5-рэ нэклубгохэр зыгъэхъазырыгъэр КИАРЭ Фатим.

Непэ сыккызытегушыИэмэ сшИонгъо
Уджыху Кемал (Аслан зэреджэхэрэр) Псэй-
тыку шыщ.

Юфым амал ищыклагъ

Мэкъумэщышлэ унагъу кы-
зэрыхуагъэр, клалл пшашы
зэрэзэхэтху нэбгырий хушты-
гъэх. Унэгъо лужум, нымрэ
тымрэ ауж, анахъ пшэдэклыж
ин зилэу, анахъ кыныбэ зы-
тельыр сабийхэм анахыжы-
ары. Кемал сьд фэдэ лэны-
кьомкли щысэтехыплэу, ышы-
пху-ышнахыккэ цыкхуагъ афэ-
гумэклэу, нымрэ тымрэ ялэпы-
лэгъушлэу шытыгъ.

Хэгъэгъу зэошхор зауыхыгъэ
ильэсым тэфэу Кемал кьэ-
хуагъ. Уджыху унагъом а
ильэсыр игушлогъошхуагъ: зы-
фэдэ кьэмыхуагъэ зэошхор ащ
щаухыгъ, унагъоми апэрэ са-
бийр кыхуагъ. Кемал ятэу
Барыч заом хэтыгъ. Медаль-
ху «За боевые заслуги», «За
победу над Германией» кы-
ратыгъагъэх, ылэкк кьымы-
гъанэу пийм езуагъ. Ипсауны-
гъэ зэрэзэхуагъэм кы-
хэклэу, ар 1944-рэ ильэсым
кыагэкхыгъагъ. Барыч кыуа-
джэ кызыдэхыжым, иурам-
хор нэклэуагъ, зи кьащылъа-
гъоштыгъэл. Ллым кыгурылауагъ:
ини, цыкхуи губгъом юфышлэ
щылэх. Иалъмэкъ щагум ди-
лхыи, фермэм кыуагъэ, икьод-
жэгъухэм ахахыи, лалл ари-
щэклыгъ, куахор кьалыхи, мэкъу

хьандзор зышлырэмэ ахэтэу
юфшлэныр ригъэжыгъагъ. Зэуа-
плэм кызыккыжыгъэм иапэ-
рэ мафэ щыригъажи, тлысы-
жыныу охуфэ нэс Барыч
колхозы, совхозы ащылэжыагъ.

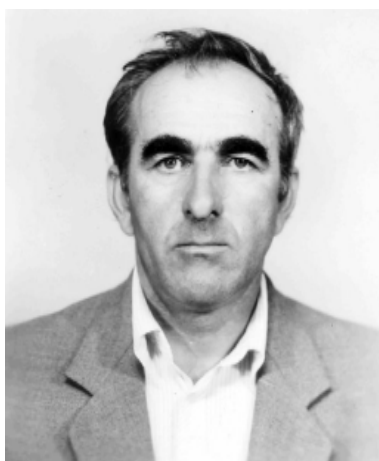
Барычрэ Аминэтрэ сабий-
хэр ялэ зэхуагъом колхоз юфры
унэгъо хызмэтри зэдагъэцэ-
клагъэх, сабийхэр зэдаплугъэх.
Анахыжым, Кемал, ыгу кьэ-
кыжыи:

— Сищылэныгъэ тарихъ цы-
кхуа а мафэр хэт. Еджаплэм
имэфэкышхуагъ, щагум цыф-
хэр дизыгъ. Еджаплэм идирек-
торэу Шхьэлэхэо Хьасани, клэ-
лэгъаджэхэм, ны-тыхэм ащыц-
хэри кьэгъушылэуагъ, дэгъоу те-
джэнэу, шэн дахэхэр тхэлын-
ху кытэджагъэх.

Классибгъур кызыеухым, тех-
ническэ училищым щеджагъ,
чыдагъэр кычлэзыщырэ ыкли
зэзыгъэзэфэрэ оборудовани-
емккэ слесарэу юф ышлагъ.
Дзэ кыулыкхур кызыеухым, юф
зыщылэщыгъэм кыгъэзэ-
жыгъ.

Шэн шлагъо хэлъ Кемал: шлэ-
ныгъэу илэр сыдыгъоккэ шлэ-
мэклэу. юф ышлэзэ гурыт шлэ-
ныгъэ зэригъэгъотыгъ.

1972-рэ ильэсым совхозэу
Хьахьуратэм ыцлэккэ шыты-

гъэм Кемал мэкъумэщ инсти-
тутым чыгулэжынымккэ ифа-
культет еджагъо егъагъо. Ин-
ститутыр кызыеухым ыуж а
совхоз дэдэм исэнэхьатккэ
ильэсицэ шылэжыагъ. Комбай-
нерым илэпылэгъоу, механи-
кэу, нэужым комбайнерэу юф
ышлагъ.

Кемал совхозым ияцэнэрэ
отделение гидротехникэу, епланэ
а отделением иагрономэу шы-
тыгъ, совхозым ияцэнэрэ от-
деление иуправляющэу юф
ышлагъ. Кызыхыбытэгъэгъэ
ильэсыр кызыерыкху шыты-
гъэл. Партием и Краснодар
крайком иапэрэ секретарэу С.
Ф. Медуновым партием и ЦК
гушылэ ритыгъагъ 1980-рэ ильэ-
сым Пшызэ шьолъыр пындр
тонн миллион кьэралыгъом ри-
тынэу. Крайкомым ипащэмэ
ялуагъэ агъэцэккыжыным пэе
унашэ ашыгъагъ мэкъумэщ
хызмэтшлэплэ пэпчэ пындрэу
ыпхырэ гектар пчэагъэм хи-
гъэхьонэу.

— Сызипэщэ яцэнэрэ от-
делением пындр гектар 1100-
рэ риутыгъагъ, — ыгу кьэ-
кыжыи Кемал. — Пындрэу
кьэдгъэккыгъэр дэигъэл, ау ащ
илухыжыгъом чылопсыр кы-
зэлыхыгъагъ. Пындрэу рауты
зэхуагъ джащ фэдагъ, чек-
хэм псыр арытыгъ, самолет-
хэмккэ пындрэу апхыгъагъ.
Псынжым хэтху лэжыгъэр

луахыжыи, пындрэу тонн минищрэ
ныкхорэ ттыгъагъ.

Кемал юфшлэным фаблэ-
щыгъ, исэнэхьат хэшылккэ дэгъу
фырилагъ. Гъунэгъу Северскэ
районым ит станицэу Дербен-
скэм, Краснодар крайм ит по-
селкэу Белозернэм дэт Все-
союзнэ научнэ-ушэтыплэ ин-
ститутым ащылэжыагъ, ау лэ-
жыаплэр мэклэуагъ. Зэхьоккы-
ныгъэхэр отделением а уахьтэм
щыхуагъэх, «хозрасчетккэ» за-
джэхэрэ юфшлэплэр кьэжыэ-
гъагъ. Звенэхэр ккэу зэхаща-
гъэх, Кемал зы звенэм пащэ
фаши, чыгу гектар 500 кы-
ратыгъ. Илэситфым гектар
пэпчэ пындрэу центнер 50-м
кышымыккэу кыраштыгъ.
Звенэм шыщху Устэкъо Ан-
дзаур, Мэлыщэ зэшху Нал-
бийрэ Нурбийрэ, Уджыху
Адам гъэхьэгъэ дэгъухэр ашы-
щыгъэх, адрэ клалэхэри ахэм
аклырыплыхьэзэ лажьэщы-
гъэх. Пындрэу чекхэр цыкхуагъ,
комбайнэхэм, тракторхэм за-
щагъэзэныр кын кьащыху-
щыгъ. Пындрэу чекхэр иккэ-
рыккэу клэшыккыжыгъэнхэм
иуахьтэ кьэсыгъагъ. А юфыр
зэлыккэ кьэс Кемал кьахиль-
хьэщыгъ, аужыпкьэм кьыды-
рагъэштагъ, гектаритлу зэрыл
чекхэр зэхагъэхьожыгъэх.

1991-рэ ильэсым Уджыху
Кемал общественнэ юфшлэ-
хэм ахэщагъэ хуагъагъ. Адыге-
им и Апшэрэ Совет идепуста-
тэу хадзыгъагъ, Адыгеим ибы-
ракъ, итамыгъ, игимн якыхэ-
хын депутатыр хэлэжыагъ, хэ-
дзаккхэм яшлэигоныгъэхэм
ягъэцэккэн ыкхуагъэ хильхыагъ.
Зы ильэсэ юф ышлагъэу сов-
хозым иагроном шхьалэу агъэ-
нафэ. Илэсиблэ а лэнатлэм
лутыгъ. Совхозым пындрэу
гектар минищым, нэмыккэ куль-
турэхэр гектар 1700-м нэсэу
кьащигъэккыгъ.

Июфхэр зэпэфэхэми, Ке-
мал чыгу лахъ шхьаф кы-
ратынуу клэлэуагъ. Гектар 80
ылэжыныу яцэнэрэ отде-

лением кышыратыгъ. А лэ-
хьаным пындрэу ыуасэ кьэ-
лыхыгъагъ: гъатхэм зы пындрэу
килограмм сомэ 18 ыуасэ-
гъэмэ, бжыхьэм сомых ху-
агъагъ. Пындрэу клэагъэхьотт
псым илофи ащ кыхэхьэ-
гъагъ. Шапсыгъэ псыубытыплэр
агъэцэккыжыщтэу алуи псыр
рагъэхьыгъагъ. А ильэсым клэ-
лэм пындрэу гектар 210-рэ, коц
гектари 100 пхыгъэхэу илагъ.
Апэрэ ильэсым зы гектарым
центнер 13 нылэп кытыгъэр.
Юфыр ащ тетми, Кемал кы-
зэккэуагъагъ. Краснодар дэт
я 10-рэ ПМК-м ипэщэгъэ Сэ-
хуагъэ Барыч псыхьом кы-
хэклэу пындрэу иканал гуп-
чэ кьекхурэ кэнаушхо фари-
гъэтыгъагъ, псыр ежы-ежы-
рэу кьагъо хуагъ. Унэгъо 80-
мэ ячлыгу лахьхэр ары Ке-
мал бэджэндэу ылыгъхэр. Ахэр
кыуаджэхэу Псэитыкурэ Хьа-
щтыкурэ адэс унагъохэм яех.
Унагъо пэпчэ мыгуагъэу пындрэу
килограмм 500, гугъэу кило-
грамм 50, фаем коц кило-
грамм 300-рэ пындрэу кило-
грамм 200-рэ, ахэм афэмы-
ем ахьщэ ареты.

Уджыху Кемал мэкъу-
мэщ-фермер хызмэтшлэплэу
«К. Б. Уджыху» зыфилорэм
ипащ. Ишхьэгъусэу Мусльи-
мэт клэлэгъадж, япшашьэхэу
Саидэрэ Фатимэрэ янэ илэа-
гъо рыкхуагъэх. Иккэу Каз-
бек технологическэ универси-
тетыр кыуагъ. Шхьэгъусэри
ыкхуи тым илэпылэгъушлэу.

Бэмышлэу Уджыху Кемал
кызыхыгъэу мафэр хигъэунэ-
фыкыгъ, иныбджэгъухэр, илоф-
шлэгъухэр, илахылыхэр кыфэ-
гушлуагъэх. Тэхьутэмыккэе рай-
он администрацием ипащэу
Шхьэлэхэо Азмэт рэзэныгъэ
письмэ Кемал кыфигъэхыгъ,
мэкъумэщ хызмэтым гъэхьа-
гъэу шышлыгъэхэм осэшхо ари-
тызэ, иунагъо датхэу ильэ-
сыбэ ыгъэшлэнэу кыфэлъэ-
луагъ.

ХЪУШТ Щэбан.

ТАРИХЪЫМРЭ ШЫПЭНЫГЪЭМРЭ

Гынккэ агъэорэ лашэхэр

(Кызыккылыжыгъэр
чэпыгъом и 21-м
кыдэккыгъэ номерым ит).

Агъэорэ лаш — гыны, щэ-
кудэ, пцэшлуащэ зэралъхьэу,
ауэзэндэу, агъэорэ шонч. Ахэр:
шонклэккэ, клэрахьэ, кьэлэп,
ерэджыбэж, нэмыккыгъэр. Топхэр
агъэорэ лашэхэм ахэхьэх.

Бжэагъэжыгъэр — бжэагъом
е пкыгъэ горэм хэшлыкыгъэ
гыныл.

Гыныгъэу — зыогъу хьун
гынэу, апщэу, шончым рата-
кхорэм ибагъ.

Елкэбан — ыпэккэ аузэн-
дэу, гынккэ агъэорэ ижы-
рэ пэрыуэзэнд шонч лэпккэ.

Ерэджыб — ыпэккэ аузэн-
дэу, гынккэ агъэорэ пэ-
сэрэ пэрыуэзэнд шонч ин
лэпккэ.

Нэрыбз — зэоштхэм зэрэ-
тырагъэпсыхьэу, зэрыгуагъэ-
ху шончыпэм тетырэ пкы-
гъо цыкху.

Пхэнай — ыпэккэ аузэн-
дэу, гынккэ агъэорэ ижы-
рэ пэрыуэзэнд шонч лэпккэ.

Пэрыуэзэнд — 1) ыпэккэ
аушэрэ ижырэ шонч лэпккэ;
2) пэсэрэ шьэгъэ-штауккэ
шончхэр.

Кьантэлауж — ыпэккэ

ауэзэндэу, гынккэ агъэорэ ижы-
ккэ цылэгъэ адыгэ штауккэ
шонч лэпккэ. Ятлонэрэу ти-
ерэджыбэжхэмрэ кьантэла-
ужхэмрэ тфэшууэзэндыхыи.
(Адыгэ лорылауагъ).

Кьэрэдае / кьэрэдае —
ыпэккэ аушэу, гынккэ агъэ-
орэ пэсэрэ шонч лэпккэ, лашэ.
Кьэрэдаер узэндыхыи.

Топ — щэрэхьытлу клэту,
гыныр, щэкудэр, топыщэр зэ-
ралъхьэу зэрэаоштыгъэхэ
ижырэ лаш. Джырэ топхэм
топыщэ аралъхьэ.

Тэхьутэй / тэхьутэй — упккэ
хэшлыкыгъэ шончыл.

Хьазыр — адыгэ цыем
хьазырыплэхэу тедагъэмэ арыл
пхэе кьупшхьэ кыхьэхэу
зыккэуагъэ икхыгъэхэу гыныр,
пцэшлуащэр, щэкудэр зэралъ-
хьэрэ ары. Хьазыр зырыз-
хэм щэ-гыныхэм анэмыккэу гьом-
ылэр, гьоныр, гындагъэр
аралъхьэщыгъэхэ.

Шэхьшын / шэхьшын —
шончыкум, шынчатэм афа-
шырэ дэбзыккыгъэ лэдэххэр.

Штамыл — машлэ ашы
зыхьуккэ штауккымыккэ мэшлуа-
чэ зыхадзэрэ гьон гъэгъуагъ
хьаджыгъ. Цыем тедагъэ хьа-
зырыплэу бгыгъуагъ пэблагъэм
илырэ хьазырым ратакхорэ-

щыгъэхэ. Загъори мыуцынынэу
шьо чысэм раубэу кыхэ-
кыщыгъэхэ. Ошлэми, отл-псытлэ-
ми ар агъэфедэзэ шлэхэу ма-
шлэ зэхаганэщыгъэхэ.

Штэ — машлэ ашы зыхьуккэ
штауккымыккэ зэрэохэу, мэшлуа-
чэ кызыерэагъэадзэрэ лэмэ-
псымэ цыкху.

Шончогу — ижыккэ
кыхьагъэр зэралъхьыгъэ шап-
хьэмэ ащыщ, метрэ 200 фэ-
диз мэхьу.

Шыпллэтон — шыпллэм дэ-
лэу зэоллым ылыгъыщыгъэхэ лаш.
Топыпэм ыбгъуитлу кыпыщхэр
илэхэу, пхьэ кьэмлэным дэ-
гъэпытыхьагъэу шыгъэхэ. Гыныр,
щэкудэр, пцэ-
шлуащэр зэралъ-
хьэу зэрэао-
щыгъэхэ лаш.

Щэгъэчаль — пцэшлуащэу
ашырэу зэрагъэ-
чыхьэрэ пкыгъу.

Щэефых —
гъуагъэ пытэ
заккэ хэшлы-
кыгъэу, шончыр
зэраушэщыгъэу
е джырэ тилъэ-
хьанэ шончы-
кур зэралъхьы-
рэ пкыгъу.

Щэкуд —
шончыр аузэн-
ды зыхьуккэ гы-
нымрэ щэпхьым-
рэ азыфагу да-
убэрэ упккэ е
хьэдэн такхьыр.
Зэоллым щэкудэр
зиухыккэ ицые

паккэ кыпытхьыти, шончыым
рилъхьэщыгъэхэ.

**Щэнтал / щэнтал / зэпэ-
бэщ** — пэсэрэ шончоохэр
онхэ зыхьуккэ шонч онтэгъур
зытырагъэуащыгъэхэ, ашхьэ
лэныккымыккэ зэпхыгъэхэу, зэ-
пэккэуагъэу бэщитлу.

Щэщкыан / шахьшын —
шончыкум ибзыккыгъэхэ лэдэх-
хэу щэу кыкхырэу чэрэгъу-
зэ нахъ псынклэу ыфыным пэе
фашыхэрэр ары.

Зэолхэр, лэнатлэхэр, зэхэтыккэ фэгъэхьыгъэхэр

Гъозапккэ — 1) шыудзэм е
зеккэ ежыгъэ шыу купым яшы-
упащэ ежы гъуагъэу щымыты-
шунэу зыхьуккэ, жьуагъохэм,
гъогухэм, дунаим ишэфхэм
хэшылккэ афызилэ шыуиккэ зы-
дищэщыгъэхэ. Ащ фэдэ шыуым
«гъозапккэ лахъ» шхьафэу
фыахыщыгъэхэ;

2) шыу зеккэмэ кьонхьэу
агощырэу шыщэу купым ипа-
щэ хэушхьафыккыгъэхэу фагъэ-
шэуащэщыгъэхэ лахъ.

ТЭУ Аслан.

ТЭУ Нуриет.

(Джыри кыккылыжыгъэр).

ЗЭХЭГУЩЫПЭГЪУ СЫХЪАТ

Сэнэхъатым зыфагъасэ

АР-м и Лъэпкъ тхылъеджапэ Ифотхъэбзэ зэхэт купу «Зеленая гостиная» зыфилорэм кыдыхэлтытагъэу зэхэгушпэгъоу «Чыопсым кыпкырыкырэ дизайныр» зыфилорэр шылагъ.

Ащ хэлэжыагъэх Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ университетым ыкй АКуУ-м и Мыекъопэ къэралыгъо гуманитар-техническэ колледж ястудентхэр. МКъТУ-м ландшафт архитектурэмрэ мээ хызмэ-тымрэкй икафедрэ идоцентэу, мэкъумэщ шэныгъэхэмкй кандидатэу Уджыхъу Мигретэ кызырлыагъэмкй, практикэм кызыргыгъэагъоу, Интернет хытыу къэбарым шыпкъэгъэххо хэлъап. Джары дизайн сэнэхъатыр кызырэкйзыгъэххэрэ ныбжьыкйэхэмкй тхылъ-

ренихэм осэшхо зэралэр кылыагъ.

Дизайн гухэлхэр зэрээшопхынхэ плъэкышт шыкйэхэр ялофшлагъэхэу къагъэхъазыргыгъэхэмкй кыралотыкыгъэх МКъТУ-м экологиемкй ифакультет истудентхэм. Ахэм ащыщ Оксана Лазаревам ежыерэу кыгъэхъазыргыгъэ «кйэлэцыкылыгыплэ цыкылы» теплъэмкй шлоигъор къаригъэлъэгъуэ къафилотагъ. Мадина Дамалаевам Анастасия Шрам кыгъэхъазыргыгъэу «Фитокколлаж в технике «терра»

хэр ыкй нэмыкй хэутыгъэ материалхэр лэубытыплэ шыгъэнхэ зыкыфаер, ахэм ныбжьыкйэхэм кызырэлъахынымкй шлогъэххо я. Ащ елытыгъэу, Лъэпкъ тхылъеджапэмрэ университетымрэ мы лъэныкъомкй лоф зэрээдашлэрэм лъэшэу ишлуагъэ къаклоу ылытагъ, тхылъ шлэныгъэхэр ыкй а зэкйэмкй журнал гъэкйэрэ-кйагъэхэр лъэшэу кызыраршъхъапэхэрэр, ежыхэми ягупшысэ кызырэрэушхэр кйгъэтхыгъ, «тхыашъуегъэпсэу» тхылъеджапэм илофышлэхэм арылауагъ.

Зигъо лофыгъом хэлэжыагъ ыкй къэкйрэ лъэпкъэхэмкй лэкйэлъ хъугъэ шлэныгъабэмкй студентхэм адэгощагъ отставкам шыгъэ подполковникэу, Хэгъэгъу ззошхом иветеранэу, республикэм шызэлъашлэрэ чыгхэтэлэжъэу, къэгъэгъэлэжъэу, бонсай Дунэе клубым хэтэу Н. С. Кусля. Ныбжьыкйэхэу зисэнэхъат зыфэзыгъасэхэрэмкй мыш фэдэ сыхъат зэлукйэгъухэм, зэхэгушпэгъухэм, конфе-

зыфилорэр къаригъэлъэгъуагъ.

Студенткэхэу Анастасия Березниковамрэ Алина Крецрэ лотхъабзэм хэлажъэхэрэр япон чыгхатэм игъэпсыкйэ-зэхэтыкй, ащ инэшанэхэм, хэлъ гупшысэм фагъэнэлосагъэх.

Зэхэгушпэгъу сыхъатым ыкйэм унэ шагу теплъэу испан-мавритан шъуашэр зилэ-лэмыкй сурэтшыгъэхэр зэкйэ-лэмыкйэхэу кыгъэлъэгъуагъ МКъТУ-м икйэлэегъаджэу, дизайн ландшафтымкй специалистэу А. А. Моториным.

Лъэпкъ тхылъеджапэм техническэ ыкйэ экономическэ литературэмкй отдел ипашэу Нина Плотнерчук студентхэм апае къагъэхъазыргыгъэ тхылъ къэгъэлъэгъонэу «Пейзаж по заказу» зыфилорэм еджапхэр фигъэнэлосагъэх.

Ашлэрэм джыри хэжыагъэу ныбжьыкйэхэр зэхэлыжыгъэх.

ДЗЭУКЪОЖЬ Нуриет.

Сурэтхэр лотхъабзэм шытырахыгъэх.

О УИЦЫФЫХ АХЭР, АДЫГЕИР!

Бжыхъэм иаужырэ мазэу кыхыагъэм къуаджэу Хъаклэмзые хъаррэ гушлуагъорэ кыдыхыагъ. Чылэм ицыф гъэшлуагъэу Сихъу Сарэт Батмырзэ ыпхъум шэклогъум и 1-м ыныбжы илъэс 80 хъугъэ.

Тхъэм бэрэ утегъа!

Сарэт Унэрэкхъохэм ащыщ. Унагъом ар яапэрэ сабынгъ ыкй ышнахыкйишхэр ышыпху нахыкйитхэр янэрэ ятэрэ адиплуныр ыпэ илыгъ. Заор кызыежъэм ыныбжыгъэр илъэсх нылэп, ау джы кызынэсыгъэм ыгу къэкыжы ар захым, чылэ еджапэм нэпсыр кызырэкйишхыгъэ джэгушхо зэрэдэтыгъэр...

Нэмыц техакор тыхэу цыкылырафыжыар ары пшэшъэжыем иеджэн ригъэжъэн зилъэ-кыгъэр. Ау гулытэ чанрэ зэхэшлыкй инрэ зэрилэр ащыгъуми кыхэщышхыгъ. Ары къуаджэм дэт илъэсиплэ еджапэм ыуж иеджэн зэпимыгъэу Джыракые зыкылышхыгъэкйотатгъэр. Ащ ыуж, 1954-рэ илъэсым, ар кйэлэегъаджэ училищым члэхъэ. А сэнэхъатыр кызыкы-хыгъэр Сарэт ыушъэфырэп.

— Джыракые сыщеджэ зэхъум урысыбзэмкй тикйэлэ-егъаджэ шлу сплъэгъуагъэ. Ситеплъэкй ащ сехышхыгъэти, ренэу шысэ тесхышхыгъ, силэгъухэми а бзылфыгъэм сыфагъадэщыгъ. Сикйэлэегъаджэ игушылакй изекйулакй лъэшэу сыдахышхыгъ. Тызычлэхъакйэм, бзэр зэрэтымышлэрэм нахъ хэмылэу, «ты» нэмыкй къэтхышхыгъэп, ау зы илъэскй «плыхэм» Клавдия Петровнам танигъэсыгъагъ. Ащ ишлуагъэу кытитгъэкйрэм фэдэ цыфхэм язгъэкйынэу сэри сыфэягъ, — кылуатэ бзылфыгъэм.

Кыыхыгъэ сэнэхъатым илъэсиплэ зыфеджэ нэуж Сарэт ичылэ кыгъээжыгъ. лотшлэлэкйэ зыдагъэкйотатгъэр Лэшэпсын. Ау ащ загъэкйуагъэм мазэ нахъ теклыгъагъэп ищылэныгъэ джыри зы кыгъээжэу зыфэхъум — 1958-рэ илъэсым пшэшъэ ныбжьыкйэр Сихъухэм янысэ хъугъэ. Калининым ыцлэ зыхырэ колхозым ащыгъум Сарэт шхъэгъусэ фэхъугъэ Нурбый шылажъэщыгъ. Ащ ыпкъ кыкыкйэ, илъэс 15-рэ бзылфыгъэм Коммуннэм (джырэ Свободный труды) шыпсэушхыгъэ сабынхэр ублэлэ классхэм ащыригъаджагъэх.

— Сэ еджэныр шлу зэрэсплъэгъурэм фэдэу сабынхэми язгъэлъэгъуным сыпылгыгъ, — ыгу къэкыжы Сарэт. — Шыпкъэр плотмэ, ар дэхэклаеуи кыздэхъушхыгъ. Кынэу сэ сызхэтыгъэр сэшлэжы-ти, урысыбзэмрэ хысапымрэ сыдигъуи ашхъэ изгъэкйишхыгъэп. Цыкылухэм сызэрапылгыр кызагурылокйэ, зыкысфашхыгъ.

Ащ дыхэтэу, кйэлэегъаджэу лот зешлэми, пшэшъитлу кызырфэхъуми бзылфыгъэм иеджэн лэкыб ышыгъэп. 1963-рэ илъэсым ар Адыгэ къэралыгъо кйэлэегъаджэ институтым члэхыи 1965-м кыуухыгъ. 1973-рэ илъэсым ишхъэгъусэрэ ежыррэ кызышхыгъэхэ къуаджэм къагъээжыгъ. Илъэсиплэ теклыгъэу быныр

зышыгушхыгъэ шъаори къафэхъугъ. Сабынхэр ишхъэгъусэ диплузэ, 1988-рэ илъэсым нэс Хъаклэмзые гурыт еджапэм урысыбзэмрэ литературэмрэкйэ Сихъу Сарэт шыригъаджагъэх. Ригъаджагъэхэм джы кызынэсыгъэм шлулэ агу кызырэкйыжырэр, кызырэкйэупчлэхэрэр, кызырэлъыкйохэрэр игуап непэ къорэльфпхъорыльфийрэ, яхэм ясабыитфхэрэ зыплурэ нэнэжыым.

— Еджэкй дэи сыдигъуи силэгъэп, — ело ащ. — Шлу сплъэгъурэ лотыр зэрэсплэрэм фэхъафэу сабын луш цыкылухэр ренэу зэрэсплэщыгъэм сигъэгъушхыгъэ. Ащ кыхэ-кыкйэ, кйэлэхэм сырякйэлэ-егъаджэ кыдыгъэп, ашыпху нахыжъ, ятлонэрэ ны сафэхъуным сыдигъуи сыпылгышхыгъ.

Кызышхыгъэ мафэмкй кыфэгъушлонэу кыкйоллэгъэ цыфхэм япчыагъэ, ахэм къалогъэ хъохъухэм ядхагъэ Сарэт игушылэхэм яшыпкъагъэ кыушхышхыжыгъ. Акыл инрэ жэбзэ зэгъэлэшыгъэрэ зыкйэрыпхын нэж-лужъэу, лытэныгъэххорэ шхъэкйэфэныгъэ инрэ зэрахырэ цыфэу чылэм дэххэм Сарэт ащыщ. Арышъ, ибынхэм яхъяр джыри бэрэ адигощэу, псауныгъэ пытэрэ гъэшлэ кыхъэрэ илэнэу тэри Сихъу Сарэт Батмырзэ ыпхъум тыфэлъало. Тхъэм бэрэ утегъа!

СИХЪУ Султан.

НАРКОМАНИЕР

Зэхэфынхэр маклох

Наркополицейскэхэм кылэкйэхъэгъэ къэбарыр зэхэфызэ, Украинэм шыщ бзылфыгъэм наркотикхэр кыпкырахахыгъэх.

Наркотикым пэшлуеклогъэным фэгъээжэу къулыкыушлэхэм Мыекъуапэ дэт унэм кйэлэ кыцагъотыгъ ыкй ар кырахыгъ. Илъэс 27-рэ зыныбжэу Украинэм шыщ бзылфыгъэр охътабэ хъугъэу кызышхыгъыгъэ унэм шыпсэушхыгъ. Ащ кызырлыагъэмкй, хэбзэнчъэу кызырэкйгъэхъэгъэ наркотикхэр ежы ыгъэфедэнхэ гухэлъ илагъ.

Бзылфыгъэм кызырлыагъэмкй, чыплэ кын зерифа-

гъэм кыхэкйэу Урысыем къэ-кложынэу хъугъэ. лотшлэлэ гъэнэфагъэ Мыекъуапэ шырилэп, визажистэу иунэ шылажъэзэ, зэрыпсэушт ахъщэ кыгъахъэ. Ежы-ежырэу къэкыгъэ кйэлэ куашэ ымышлахэу кыгъотыгъ. Марихуанэм зэрешъорэм кыхэкйэу, ащ наркотик хишхыкынышъ, загъорэ ыгъэфедэзэ ышын гухэлъ бзылфыгъэм илагъ. Наркотикым узэрешъонэу ашхырэу «бульбуляторкйэ» заджэхэрэр

ежы-ежырэу ыгъэхъазыргы ыкй ар кызырфигъэфедэзэ тлэкй ешъуагъ. Къэнэагъэр поли-этилен пакетым рилъхъагъ ыкй пщэрыхъапэм шигъэбылгыгъ.

Ышлагъэм бзылфыгъэр еуцолэжыгъ ыкй кйэгъожыгъ.

Луигъэкйын гухэлъ имылэу, ау хэбзэнчъэу наркотикыр кызырэкйгъэхъагъэм, зэрилыгъыгъэм афэгъэхыгъэ уголов-нэ лот мыш фэгъээжэу къулыкыуэхэм кызырэлъахыгъ, джы зэхэфынхэр маклох.

Наркотикхэр хэбзэнчъэу гъээеклогъэнхэм пэуцужы-рэ федеральнэ къулыкыу Краснодар краймкй ишъолгыр Гъэлорышлэлэ АР-мкй и Къутамэ ипресс-къулыкыу.

◆ «НАЛМЭСЫР» КИТАИМ, ГЕРМАНИЕМ ЗЭРАЩЫПАГЪЭР

Ятлонэрэу рагъэблагъэ

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо академическэ къэшъокло ансамблэу «Налмэсыр» Китаим ыкIи Германием ащылагъ. Творческэ купым Мыекъуапэ къыгъэгъэжым пресс-зэукIэу тыгъуасэ зэхашагъэм тыхэлэжыагъ.

Хьоджэ Аслъанрэ Бастэ Азмэтрэ.

— Мазэрэ ныкъорэ Китаим тышылагъ, — къылуагъ «Налмэсым» ихудожественнэ пашэу Хьоджэ Аслъан. — Апэрэу тырагъэблагъи, тилъэпкъ искусствэ щыдгъэгъозагъэх.

— Китаир хэгъэгъушху, цыфыбэ шэпсэу. Шьуи-концертхэр агу рихыгъэх?

— Ташлогъэшлэгъоныгъ, — гуцылэр зэлэпахызэ къалуатэ «Налмэсым» идиректорэу Бастэ Азмэтрэ Хьоджэ Аслъанрэ. — Концерти 10-м нахыбэ къыщыттыгъ. Хэгъэгум икьулыкъушлэхэр, искусствэм пыщагъэхэр ягуапэу тикъашьохэм къалпыщтыгъэх, адыгэ мэкъамэхэм къядэлущтыгъэх.

— Гъогу шьутеханым ыпэкIэ Китаим шалъэгъу ашлонгъо къашьохэр пэшлорыгъэшъэу къышъуа-луагъэх?

— Кавказ шьолпырым тызэрэщыпсэурэм фэшI жыи зыкIэт къашьохэм къакIэлъэлугъэхэу тлэйтэщтыгъэх, ау концертхэм нахъ жъажъэу къэтшырэ къашьохэри къащыдгъэлъэгъуагъэх. СыдигъокIи бэрэ Iэгу къытфытеоштыгъэх.

— НэмыкI хэгъэгъушхэм Китаир яжъугъэпшэнэу игъо шьуифагъа?

Бастэ Азмэтрэ Хьоджэ Аслъанрэ къызэралуагъэмкIэ, Китаир экономикэм, псэолъэшлын, нэмыкIхэм ащызэлъашI. Цыф цIэрылэхэм алуагъэх. Дэгъоу Iоф ашлэным зэрэфэгъэ-

жынхэм дэмыгулэхэу, артистхэм гуцылэгъу къафэхъуштыгъэх.

— Къэшъо макIэп Шагудж Батурай зыхэлэжъэрэр, — зэдэгъуцылэгъур лъэгъэкIуатэ А. Бастэм. — ИлэпэлэсэнэгъэкIэ лъэшэу ыгъэгъушлуагъэх, тэри «тхашьуегъэпсэу» етIожыи тшIоигъу.

— Адыгэ шьуашэмрэ къашьомрэ язэпхыныгъэхэм къакIэлупчIэхэу къыхэкIыгъэба?

«Налмэсым» икъэшъуаклохэу Хьакъуй Анжеликэ, Хьут Сусанэ, Бэрэдж Дианэ упчIэр зызэхыхым къэгъушлуагъэх. Пресс-зэукIэм къышъыхагъэщыгъэр концерт пэпчъ нэбгырабэ къызэралупчIыщтыгъэр, IапэхэмкIэ шьуашэм къынэсыхэ ашIоигъоу упчIэхэр къызэралупчIыгъэр ары.

кIыштыгъэхэр тигопагъ, — къылуагъ Адыгеим изаслуженнэ артисткэу Хьут Сусанэ.

— Къашьом купкIэу хэлпыр зэзыгъашIэ зышIоигъомэ бэрэ талукIагъ, — зэдэгъуцылэгъур лъэгъэкIуатэ Адыгеим изаслуженнэ артисткэу Хьакъуй Анжеликэрэ къашьохэр къыхэзыдзэрэмэ ащыщэу Бэрэдж Дианэрэ.

— «Налмэсым» ипшъэ-рылхэр ыгъэгъэкIагъэхэу шьолыгъэба?

Бастэ Азмэтрэ, Хьоджэ Аслъан, артистхэм къызэралуагъэмкIэ, дунаим щыпэрыт хэгъэгум урагъэблагъэныр щытхэу зыхэлпшъэрылхэу щыт.

— Къэбар зэхэтхыгъэ «Налмэсыр» джыри Китаим рагъэблагъагъэу...

— 2016-рэ илъэсым Китаим тыкIонэу щыт, зэхэщэн Iофыгъохэм татэгущыIэн тимурад, — къылуагъ А. Хьоджаем. — Германием концертэу щытIагъэм фэшI тезыгъэблагъагъэхэм, къытфэгумэкIыгъэхэм тагъэгъушхуагъ.

— Шьуигухэлъ блэгъэхэр къыташъуло тшIоигъу.

— Тыгъэгъазэм и 22-м «Налмэсым» иконцерт Мыекъуапэ щыкIошт, ащ зыфэтэгъэхъазыры. КультурэмкIэ республикэм и Министерствэ зэпхыныгъэ дитилэу титворческэ амалхэм ахэдгъэхон тимурад, — къылуагъ А. Хьоджаем.

— Тигъэгъэдэжмэ ацIэ-кIэ «Налмэсым» игухэ-лышIухэр къыдэхъунхэу, лъэпкъ искусствэр дунаим нахъ лъагъэу щилэтынэу тышъуфэлъаIо.

— Тхашьуегъэпсэу.

Хьут Сусан, Бэрэдж Диан, Хьакъуй Анжелик.

сагъэхэм даклоу, языгъэпсэфыгъо уахътэ гум шукIэ къынэжъынэу агъаIо. Физкультурэм, спортым апыщагъэр макIэп, искусствэр якIас, шлэныгъэ щызэрагъэгъотэу алытэ.

— «Налмэсым» сыд къыраIуалIэу зэхэшъухыгъэр?

Едыдж Гушъао кIэлэ ищыгъ, къашьохэр къыхэзыдзэрэмэ ащыщ. Зэхэхэр рамыгъажъэзэ ащ къызэрэтилуагъэу, бысымхэм «Налмэсым» осэ ин къыфашыгъ. Адыгеим инароднэ артистэу Шагудж Батурай игупшысэхэм къащыхигъэщыгъ къашьоу къашы-рэм пэпчъ Iэгу къафытеохэзэ артистхэр пчэгум зэрэцагъэлъапIэщтыгъэр. Концертыр къызаухыкIэ, цыфхэр залым чIэкIы-

— Артистхэм къашьом псэ къызэрэпагъаIэрэр залъэгъукIэ, нэгъушIохэу къызэрэтпэгъо-

Шагудж Батурайрэ Едыдж Гушъаорэ.

◆ ФУТБОЛ. КУПЭУ «КЪЫБЛЭР»

Шэклогъум и 20-м нэс

хэлэжъэрэ командэхэу купэу «Къыблэм» хэтхэм я 17-рэ ешIэгъухэр шэклогъум и 8-м ялагъэх. Мыекъопэ «Зэкъошныгъэм» изичэзэу зэлукIэгъу Назрань щыкIуагъ.

КIэуххэр

«Алания» — «Краснодар-2» — 0:1, «Биолог» — «Терек-2» — 0:3, СКА —

«Мэщыкъу» — 1:1, «Ангушт» — «Зэкъошныгъ» — 1:0, «Динамо» — «Черноморец» — 0:2.

«Спартак» Налшык зэкIэми апэ ит, «Зэкъошныгъэр» аж къенэ, купым командэ 14 хэт.

2015 — 2016-рэ илъэс ешIэгъур жьоныгъокIэ мазэм и 30-м аухынэу щыт. Я 18-рэ зэлукIэгъухэр 2016-рэ илъэсым мэлпылфэгъум и 3-м зэхэщытх. «Зэкъошныгъэр» Ростов-на-Дону икомандэу СКА-м тикъалэ щыдешIэшт.

Зэнэкъокъум иапэрэ едзыгъо зэраухыгъэм, Адыгеим ифутбол

зыкъегъэлэтыжыгъэнымкIэ еплъыкIэу щылэхэм афэгъэхыгъэ тхыгъэхэр «Адыг макъэм» къыхитыштых. «Зэкъошныгъэм» ипащэхэм, футболистхэм упчIэ языты зышIоигъохэр мыщ фэдэ телефонкIэ редакцием къытеохэ тшIоигъу: **52-51-84-рэ**. Шэклогъум и 20-м нэс упчIэу къа-тыхэрэр клубым лъыдгъэлэсы-щтых.

**Нэклубгъор
зыгъэхъазырыгъэр
ЕМТИЛЬ Нурбий.**

Зэхэзышагъэр ыкIи къыдэзы-гъэкIырэр:

Адыгэ Республикэм лъэпкъ IофхэмкIэ, IэкIыб къэралхэм ащы-псэурэ тилъэпкъэгъу-хэм адырIэ зэпхы-ныгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жьугъэм иамал-хэмкIэ и Комитет Адресыр: ур. Кре-стьянскэр, 236

Редакциер зыдэщылэр:

385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197.

Телефонхэр:

приемнэр: 52-16-79, редактор шъхьалэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44,

редактор гуадзэр-пшъэдэкIыжъ зы-хырэ секретары: 52-16-77.

E-mail: adyvoice@mail.ru

Зыщаушыхъаты-гъэр:

Урысые Федерацием хэутын IофхэмкIэ, телерадиокъэтын-хэмкIэ ыкIи зэлъы-IэсыкIэ амалхэмкIэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чIыплэ гъэлоры-шIапл, зэраушыхъа-тыгъэ номерыр ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр

ОАО-у «Полиграф-ЮГ», 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

ЗэкIэмкIи пчъагъэр

3250
Индексхэр
52161
52162
Зак. 962

Хэутыным узщыкIэтхэнэу щыт уахътэр Сыхъатыр 18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэ уахътэр Сыхъатыр 18.00

Редактор шъхьалэр
Дэрбэ Тимур

Редактор шъхьалэм иапэрэ гуадзэр

МэщIэкъо Сайд

ПшъэдэкIыжъ зыхырэ секретары
ЖакIэмыкъо Аминэ